

TALOUSARVIOALOITE 132/2006 vp

Määrärahan osoittaminen Suomen sukukansojen suomen kielen opetuksen tukemiseen

Eduskunnalle

Suomesta on lähetetty vuodesta 1993 lähtien suomen kielen opettajia sukukansaohjelman puitteissa viiteen sukukansayliopistoon: Saranoshiin, Izhkariin, Syktyvkariin, Joshkar-Olaan ja Tveriin. Ohjelmaa hallinnoi M. A. Castrénin seura, Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn ja sen osana Ulkomaisten yliopistojen Suomen kielen ja kulttuurin opintojen neuvottelukunnan UKAN:in huolehtiessa käytännön toteutuksesta. Mainittuun viiteen yliopistoon perustettiin suomen kielen opettajan toimi eli kieliassistentuuri.

Lähetetty opettaja on CIMOn kieliassistentti, ja hänellä on paikallisen yliopiston antama, esimerkiksi lehtorin tai assistentin, status riippuen muun muassa opettajan suorittamista tutkinnoista ja vastaanottavan laitoksen käytännöistä. Kokonaispalkka, josta CIMO maksaa suurimman osan, määräytyy kuitenkin kieliassistenttistatuksen mukaan. Kieliassistentin palkka on muutama palkkaluokkaa pienempi kuin lehtorin, mikä on yleisimmin Suomesta ulkomaiseen yliopistoon lukuvuodeksi kerrallaan lähetettävän suomen kielen opettajan status. Tämä palkkaero säilyy, vaikka opettajalla olisi korkeakoulututkinto. Kieliassistenttijärjestelmä oli perustamisvaiheessaan sopiva ratkaisu kunnollisen suomen kielen opetuksen käynnistämiseksi mainituissa yliopistoissa, mutta pysyväksi toimintamalliksi se ei ole paras mahdollinen. CIMO/UKAN on tukenut suomen kielen opetusta mainituissa yliopistoissa ja myös muissa sukukansa-alueiden yliopistoissa, kuten Hanty-Mansijskissa myös monin muin

tavoin, kuten kustantamalla oppikirjahankintoja. Suomalaisen työntekijän läsnäoloa on kuitenkin vaikea korvata hyvin muilla tukimuodoilla.

Aluksi Suomesta lähetetty kieliassistentti toimi useammassakin yliopistossa, mutta nyt sellainen on vain kahdessa: Saranoshissa ja Izhkarissa. Suomen kielen opettaminen on ollut vain osa lähetettyjen opettajien toimenkuvaa. Heidän toimintansa on kokonaisuudessaan sukukansatyötä parhaimmillaan. Ihmisiä on tarkoituksenmukaisesti lähettää sukukansayliopistoihin virallisestikin paitsi opettamaan suomea, niin myös toimimaan kulttuurinvaihto-, yhteistyöasiantuntijana, sukukansaprojekti- ja tutkimustehtävissä entistä laajemmin. Tällainen lähettiläs olisi hyvin tärkeä myös sellaisissa sukukansojen pääkaupungeissa, joissa suomen opetus onmelko vähäistä (Hanty-Mansijsk, Perm) tai tiettävästi toistaiseksi olematonta (Kudymkar, Narjan-Mar jne.).

Suomen kielen opetus on lisääntynyt hyvin nopeasti Venäjällä, entisen Neuvostoliiton alueella ja koko itäisessä Euroopassa. Resursseista on kova kilpailu. Arkangel on Venäjän suomen kielen lehtoraateista uusien, ja esimerkiksi Murmanskissa ja Ukrainassa toivotaan voimakkaasti, että CIMO/UKAN voisi perustaa lehtoraatin. Juuri tällaisessa tilanteessa olisi erityisesti tarpeen korvamerkitä erikseen määräraha sukukansayliopistojen suomen kielen opetukseen. Tuki suomen kielen opetuksen alalla on tähän asti ollut pääasiassa yksittäisten toimijoiden henkilökohtaisen hyväntahtoisuuden ja sukukansayhteisyyden varassa.

Sukukansojen tukemiseksi tulee rahoitusta lisätä niin, että opetuspisteisiin, joiden suomen kielen opetuksen taso on riittävän korkea, voidaan lähettää suomen opettaja myös lehtorin statuksella ja palkalla: lisäys n. 500 euroa kk x 12 x 2 (kaksi lehtoraattia) = 12 000 euroa vuodessa. Jokaiseen Suomen sukukansojen hallinnolliseen keskukseseen, jota voi pitää jonkin sukukansan pääkaupunkina (Joshkar-Ola (marit), Syktyvkar (komit), Kudymkar/Perm (komipermjakit), Hantty-Mansijsk (hantit ja mansit), Narjan-Mar (nenetsit), Salehard (nenetsit yms.), Norilsk (nenetsit, enetsit, nganasanit), Tver (tverinkarjalaiset)

Izevski (udmurtit) ja Saranski (mordvalaiset)) tulee lähettää asianomaisten aloitteesta myös suomen opettaja/kulttuurivaihto-/sukukansasiantuntija, = 10 paikkaa x 2 500 euroa/kk x 12 = 300 000 euroa vuodessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2007 talousarvioon momentille 29.01.25 lisäyksenä 300 000 euroa Suomen sukukansojen suomen kielen opetuksen tukemiseen.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 2006

Heidi Hautala /vihr
Anni Sinnemäki /vihr